

باسمه تعالی

برنامه بهینه سازی پایش، حفظ، بهره برداری و مدیریت جنگل های کشور

شماره ۳۳۲/۱۶۰/ت/۴۱۰۷۴هـ

۱۶/۱۰/۱۳۹۲

برنامه بهینه سازی پایش، حفظ، بهره برداری و مدیریت جنگل های کشور

وزارت جهاد کشاورزی - وزارت صنعت، معدن و تجارت - وزارت راه و شهرسازی - وزارت کشور
وزارت نفت - سازمان حفاظت محیط زیست - سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری
سازمان ثبت اسناد و املاک کشور - معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور
هیأت وزیران در جلسه مورخ ۲۷/۹/۱۳۹۲ بنا به پیشنهاد شماره ۳۲۸۵۰/۰۲۰ مورخ ۲۱/۱۰/۱۳۹۱ وزارت جهاد کشاورزی و به
استناد تبصره ماده (۱۴۸) قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۸۹ - برنامه بهینه سازی پایش،
حفظ، بهره برداری و مدیریت جنگل های کشور را به شرح زیر تصویب نمود:

برنامه بهینه سازی پایش، حفظ، بهره برداری و مدیریت جنگل های کشور

ماده ۱- در این تصویب نامه، اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می روند:

الف - بهره برداری از جنگل: استفاده از ظرفیت های قابل تحمل اکولوژیکی و اقتصادی در چارچوب مدیریت پایدار جنگل ها.
ب - پارک جنگلی: مجموعه جنگلی طبیعی یا دست کاشت با محدوده معین که به دلیل موقعیت مکانی مناسب و قابلیت های
طبیعی و جذابیت ها برای تأمین هدف های تفریحی، گردشگری، تفریحی، زیست محیطی و حفاظتی، مدیریت و استفاده می شود و
به سه دسته پارک جنگلی طبیعی، طبیعت و دست کاشت تقسیم می گردد.
ج - جنگل حفاظتی: جنگلی که به علت شرایط خاص رویشگاه از قبیل شیب، حساسیت خاک به فرسایش، استعداد زمین به لغزش
و رانش، خطر نابودی ذخایر جنگلی و بوم ساخت های (اکوسیستم) جنگل، حفظ منظر، زمین آبی و نظایر آن تحت مدیریت خاص
قرار می گیرد.

د- محصولات غیرچوبی: محصولاتی از قبیل ریشه، برگ، صمغ، مان، گال و پوست گونه های جنگلی.

ه- برنامه ملی جنگلی: برنامه ای شامل محورهای کلی طرح های مدیریت منابع جنگلی و ارتباط آن با سایر فعالیت ها در سطح
ملی و منطقه ای به منظور اعمال مدیریت پایدار جنگل.

و- طرح مدیریت منابع جنگلی: سند مدونی از مجموعه فعالیت های اجرایی مرتبط با هم که براساس شاخص ها و نشانگرهای
مدیریت پایدار جنگل برحسب زمان و مکان برای محدود ه ای از جنگل تهیه می گردد.

ماده ۲- وزارت جهاد کشاورزی موظف است بهره برداری از جنگل های کشور را در چارچوب طرح مدیریت منابع جنگلی براساس
شاخص ها و نشانگرهای مدیریت پایدار جنگل به شرح پیوست که تأیید شده به مهر «دفتر هیأت دولت» است، ساماندهی نماید.

تبصره ۱- وزارت جهاد کشاورزی موظف است با همکاری سازمان حفاظت محیط زیست و معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی
رئیس جمهور و وزارت صنعت، معدن و تجارت، بسته های اجرایی حصول شاخص ها و نشانگرهای موضوع این ماده را ظرف یک
سال تهیه و اجرا نماید.

تبصره ۲- بهره برداری از جنگل هایی که تحت پوشش طرح های مدیریت منابع جنگلی نیستند تا زمانی که برای آنها طرح مدیریت منابع جنگلی تهیه و اجرا نشده است، تابع قانون حفاظت و بهره برداری از جنگل ها و مراتع - مصوب ۱۳۴۶- و اصلاحات بعدی آن می باشد.

ماده ۳- بهره برداری از محصولات غیرچوبی صرفاً براساس تبصره (۷) الحاقی به ماده (۳) قانون حفاظت و بهره برداری از جنگل ها و مراتع - مصوب ۱۳۷۶- مجاز می باشد.

ماده ۴- وزارت جهاد کشاورزی موظف است برنامه ملی جنگل های کشور را متناسب با شرایط رویشی مناطق پنجگانه (هیرکانی، ارسبارانی، زاگرس، ایران تورانی و خلیج فارس و عمانی) با تأکید بر اصل حفاظت و توسعه پایدار ظرف یک سال تهیه و به هیأت وزیران ارائه نماید.

ماده ۵- سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری موظف است با همکاری سازمان های جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور و حفاظت محیط زیست نسبت به تعیین و ثبت یک منطقه در هر یک از مناطق رویشی پنجگانه جنگل های کشور به عنوان میراث طبیعی ملی و جهانی در چارچوب قوانین مربوط مبادرت نماید.

تبصره - سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری موظف است منابع مورد نیاز برای اجرای این ماده را از محل بودجه عمومی، ردیف های درآمد - هزینه و سایر منابع در اختیار تأمین نماید.

ماده ۶- سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور موظف است اجرای طرح های جنگلداری در شمال کشور را به نحوی برنامه ریزی و مدیریت نماید که چوب حاصل از بهره برداری جنگل، صرفاً از درختان آسیب دیده (شکسته، افتاده، ریشه کن، آفت زده) و عملیات پرورشی تأمین گردد.

ماده ۷- به منظور کاهش فشار جنگل نشینان و روستاهای حاشیه جنگل بر منابع جنگلی و جایگزینی سوخت های فسیلی به جای چوب و هیزم، وزارت نفت موظف است با همکاری سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور به نحوی برنامه ریزی نماید که واحدهای توزیع نفت و گاز مایع به منظور دسترسی آسانتر ساکنان روستاهای بالای بیست خانوار به سوخت های فسیلی در مکانهای مناسب مستقر شوند.

ماده ۸- وزارت جهاد کشاورزی موظف است نقشه جنگل های کشور را مبتنی بر استانداردهای حدنگاری (کاداستر) تهیه و با همکاری سازمان ثبت اسناد و املاک کشور نسبت به اخذ سند مالکیت آن با احداث خط تنسیق و تعیین مرز حایل انفال و مستثنیات اشخاص اقدام نموده و همزمان با همکاری وزارتخانه های راه و شهرسازی و کشور با ایجاد سامانه مناسب نسبت به کنترل مساحت جنگل ها و پیشگیری از تخلفات مربوط اقدام نماید.

ماده ۹- وزارت جهاد کشاورزی موظف است منابع مورد نیاز برای اجرای این تصویب نامه را از محل بودجه عمومی، ردیف های درآمد - هزینه و سایر منابع در اختیار تأمین نماید.

ماده ۱۰- وزارت جهاد کشاورزی به عنوان مسئول نظارت بر حسن اجرای این تصویب نامه موظف است گزارش روند اجرای آن را به صورت سالانه به هیأت وزیران ارائه نماید.

معاون اول رئیس جمهور - اسحاق جهانگیری

پیوست

شاخص ها و نشانگرهای مدیریت پایدار جنگل

شاخص ۱- وسعت (مساحت جنگل ها)

۱-۱- مساحت و درصد منابع و اکوسیستم های جنگلی و سایر اراضی جنگلی نسبت به مساحت کشور و تغییرات مساحت آنها در یک بازه زمانی (سال مبنا ۱۳۸۹) با تعیین مرز جنگل.

- ۱-۲- مساحت و درصدی از جنگل ها که تحت تأثیر عوامل ذیل می باشند:
آتش سوزی؛ آفات و امراض؛ خشکسالی؛ طوفان؛ دخالت های انسانی.
- ۱-۳- مساحت و درصد مناطق رویشی پنجگانه (هیرکانی - ارسبارانی - زاگرسی - ایران تورانی - خلیج فارس و عمانی) نسبت به مساحت کشور.
- ۱-۳-۱- سطح جنگل ها با تراکم بالای ۵ درصد تاج پوشش (مبنای محاسبه تراکم در جنگل های هیرکانی تاج پوشش بالای ۱۰ درصد می باشد).
- ۱-۳-۲- مساحت اراضی جنگلی (۱ تا ۵ درصد تاج پوشش).
- ۱-۳-۳- مساحت احیاء و بازسازی جنگل ها.
- ۱-۳-۴- مساحت توسعه جنگل.
- ۱-۳-۵- مساحت درختکاری.
- ۱-۳-۶- مساحت پارک های جنگلی دست کاشت.
- ۱-۳-۷- مساحت زراعت چوب.
- ۱-۳-۸- سطح طرح های جنگلداری.
- ۱-۳-۹- سطح پارک های جنگلی طبیعی.
- ۱-۳-۱۰- سطح ذخیره گاه های جنگلی.
- ۱-۳-۱۰-۱- مساحت و درصد جنگل اختصاص یافته به حفاظت از حوزه های آبخیز.
- ۱-۳-۱۱- سطح پارک های جنگلی دریایی (مانگروها).
- ۱-۳-۱۲- سطح مناطق چهارگانه جنگلی، مناطق شکار ممنوع و زیست بوم های حساس.
- ۱-۳-۱۳- سطح ذخیره گاه های زیست کره.
- ۱-۳-۱۴- سطح بیشه زارها.
- ۱-۳-۱۵- سطح جنگل های بکر.
- ۱-۳-۱۵-۱- مساحت قطعات شاهد در طرح های مدیریت منابع جنگلی.
- ۱-۳-۱۶- سطح جنگل های حفاظتی.
- ۱-۳-۱۷- سطح ذخیره گاه های ژنتیکی.
- ۱-۳-۱۸- سطح جنگل های ثبت میراث طبیعی.
- ۱-۴- متوسط سرانه جنگل.
- ۱-۵- متوسط سرانه پارک جنگلی.

شاخص ۲- نقش اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی جنگل ها:

- ۱-۲- ارزش و میزان سرمایه گذاری در بخش جنگل.
- ۱-۱-۲- بخش تحقیقات، توسعه، آموزش و ترویج.
- ۲-۲- ارزش و میزان سرمایه گذاری در صنایع وابسته به تولیدات جنگل.
- ۳-۲- تراز تجاری محصولات جنگل.
- ۱-۳-۲- ارزش تولید، مصرف، واردات و صادرات تولیدات غیرچوبی و چوبی.
- ۴-۲- ارزش اقتصادی محصولات و خدمات جنگل ها.
- ۵-۲- سهم بخش جنگل در تولید ناخالص ملی (GNP) یا تولید ناخالص داخلی (GDP)

- ۵-۲-۱- سهم تولیدات چوبی، غیرچوبی، خدمات جنگل.
- ۶-۲- سهم و نقش بخش جنگل در توسعه امنیت غذایی.
- ۷-۲- سهم و نقش بخش جنگل در ایجاد اشتغال.
- ۸-۲- میزان رفاه جوامع وابسته به جنگل و سهم جنگل در آن.
- ۹-۲- نرخ مشارکت سازمان های دولتی و غیردولتی، رسانه های ارتباط جمعی در حفاظت و مدیریت جنگل.
- ۱۰-۲- میزان و سهم مشارکت جوامع محلی به ویژه زنان و جوانان در حفاظت و توسعه جنگل.
- ۱۱-۲- ارتقای نقش ساختارهای اجتماعی جوامع محلی و نظام های عرفی در مدیریت جنگل.
- ۱۲-۲- جمعیت جوامع محلی وابسته به جنگل (نرخ رشد، نرخ مهاجرت، تراکم جمعیت).
- ۱۳-۲- سهم جنگل در فرهنگ عامه (دانش بومی، باورهای محلی) و آموزش عمومی با تأکید بر ارزش های اسلامی.
- ۱۴-۲- متوسط سرانه نیاز چوب.
- ۱۵-۲- افزایش بهره وری نظام های بهره برداری از جنگل.
- ۱۶-۲- درصد مصرف انرژی از منابع تجدیدشونده جنگل نسبت به مصرف کل انرژی.

شاخص ۳- حفاظت از تنوع زیستی در جنگل ها

- ۱-۳- تنوع اکوسیستم.
- ۲-۳- تنوع گونه.
- ۳-۳- تنوع ژنتیکی.
- ۴-۳- تنوع تیپ های جنگلی.
- ۵-۳- وسعت توده های آمیخته.
- ۶-۳- موجودی حجمی خشکه دارها.

شاخص ۴- ظرفیت تولیدی جنگل

- ۱-۴- میزان رویه زمینی جنگل.
- ۲-۴- میزان رویش.
- ۳-۴- میزان برداشت چوب.
- ۱-۳-۴- نسبت حجم برداشت چوب به امکان برداشت پایدار.
- ۴-۴- میزان تولید محصولات غیرچوبی.
- ۵-۴- میزان برداشت محصولات غیرچوبی.
- ۶-۴- میزان خدمات اکوتوریسم (تفرجگاه ها، پارک ها و...).
- ۷-۴- ارزش خدمات ثانویه (پرورش ماهی، زنبورداری، تولید قارچ و...).
- ۸-۴- متوسط سرانه مصرف چوب.
- ۹-۴- میزان تراکم جاده های جنگلی در هکتار.
- ۱۰-۴- خسارت ناشی از چرای دام در تجدید حیات.

شاخص ۵- نقش و کارکردهای جنگل در چرخه جهانی اکولوژیک

- ۱-۵- میزان زیست جرم و ترسیب کربن در جنگل های طبیعی و دست کاشت و درختکاری ها.
- ۲-۵- نقش جنگل ها در کاهش و کنترل تغییرات اقلیمی.

- ۵-۳- نقش جنگل های لبه (جنگل های حاشیه ای) در بهبود فرایندهای اکولوژیک.
۵-۴- نقش ژئوپلتیک جنگل های مرزی در ایجاد امنیت کشورهای همسایه.

- شخص ۶- نقش جنگل ها در حفاظت از آب و خاک و ارزش های زیست محیطی
۶-۱- نقش جنگل ها در کاهش و کنترل فرسایش، افزایش حاصلخیزی و حفاظت خاک.
۶-۲- نقش جنگل ها در کمیت و کیفیت منابع آب.
۶-۳- نقش جنگل ها در ارتقای امنیت زیستی.
۶-۴- نرخ رسوب، حاصلخیزی (ملی، مناطق رویشی، حوزه آبخیز).
۶-۵- کاهش آلودگی هوا و ریزگردها.
۶-۶- مقدار خاک شسته شده.
۶-۷- تعداد آبکندها و آبراهه ها.
۶-۸- سطح و درصد اراضی جنگلی با تخریب شدید خاک.
۶-۹- سطح دامنه های فرسایش یافته که توسط جنگل کاری یا بوته کاری احیاء می شود.

شخص ۷- قوانین و ساختار سازمانی

- ۷-۱- به روزآوری و کارآمدی سیاست ملی، قوانین و مقررات بخش جنگل.
۷-۲- کارآمدی ساختار سازمانی و منابع مالی و همکاری های بین بخشی.
۷-۳- اتخاذ تدابیر لازم جهت جلب مشارکت مردمی، اثربخشی ظرفیت ها و دستاوردهای تحقیقاتی، آموزشی و ترویجی و به کارگیری تخصص، فناوری های نوین، دانش روز و دانش بومی.
۷-۴- ایجاد هویت حقوقی مستقل برای دبیرخانه کشورهای پوشش کم جنگل (LFCC)
۷-۵- استفاده از ظرفیت کنوانسیون ها و طرح ها و پروژه های بین المللی.